

KURULUŞUNUN 82. YILINDA FOTOĞRAFLARLA **KÖY ENSTİTÜLERİ**

17 NİSAN 1940

KÖY ENSTİTÜLERİ

bir devir / bir devrim

Eğitimış

EĞİTİM VE BİLİM İŞGÖRENLERİ SENDİKASI YAYINLARI

EĞİTİM-İŞ EĞİTİM VE BİLİM İŞGÖRENLERİ SENDİKASI

KURULUŞUNUN 81. YILINDA
FOTOĞRAFLARLA **KÖY ENSTİTÜLERİ**
Eğitim-İş Yayınları, Ankara-2022

Sahibi: Kadem ÖZBAY (Genel Başkan)
Yayın Yönetmeni: Emine ÇALIK (Genel Basın Yayın Sekreteri)

Hazırlayan: Hakan ÇELİKARSLAN

İletişim: Ataç 2 Sokak 43/ 4 Kızılay-Ankara
E-mail: iletisim@egitimis.org.tr
Tlf: 0 312 434 12 06

KÖY ENSTİTÜLERİ

Köy Enstitüleri İlkokullara öğretmen yetiştirmek üzere 17 Nisan 1940 tarihli ve 3803 sayılı Kanun ile açılmış okullardır.

Neredeyse tüm Anadolu'nun okulsuz ve öğretmensiz olduğu gerçeği gözönüne alınarak, dönemin başbakanı İsmet İnönü'nün himayesinde, Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel tarafından İsmail Hakkı Tonguç'un çabalarıyla köylerden ilkokul mezunu zeki çocukların bu okullarda yetiştirildikten sonra yeniden köylere giderek öğretmen olarak çalışmaları düşüncesiyle kuruldular. Geleneksel öğretmen okullarında yetişmiş öğretmenler için köylerde öğretmenlik yapmak, istenerek yapılacak bir görevden çok zorunluluk olarak algılanıyordu. Oysa okuma yazma oranı Cumhuriyet ilk kurulduğu yıllarda %5 bile değildi. Bunun yanında nüfusun %80'lik bölümü köylerde yaşıyordu. Köy Enstitüleri'nin kurulması ve yaygınlaşması konusunda pedagoji uzmanı Halil Fikret Kanad'ın önemli çalışmaları vardı. Kanad, zorunluluktan değil özveriyle öğrenci yetiştirecek köye göre öğretmen fikrini savunmuştu.

1940 yılından başlayarak, tarım işlerine elverişli geniş arazisi bulunan köylerde veya onların hemen yakınlarında Köy Enstitüleri açıldı. Türkiye'de seçilen şehirlerden uzak ancak tren yollarına yakın tarıma elverişli 21 bölgede köy ilkokullarına öğretmen yetiştirmek üzere açılmıştı. Öğretmenler köylülere hem örgün eğitim verecek, okuma yazma ve temel bilgileri kazandıracak hem de modern ve ilmi tarım tekniklerini öğretecekti. Öğretmenler gittiği yörelerde bilinmeyen tarım türlerini de köylülere öğretecekti. Kitaba deftere dayalı öğretim yerine iş için, iş içinde eğitim ilkesi tatbik ediliyordu. Her köy enstitüsünün kendisine ait tarlaları, bağları, arı kovanları, besi hayvanları, atölyeleri vardı. Derslerin %50'lik bölümü temel örgün eğitim konularını içeriyordu. Geri kalanı ise uygulamalı eğitimdi.

Önceleri yaratıcılığın ön plana çıktığı eğitim anlayışının yerine giderek geleneksel, ezberci eğitimin yerleştiği öğretmen okullarına dönüştürülerek 1954'te kapatıldılar.

EĞİTİM-İŞ EĞİTİM VE BİLİM İŞGÖRENLERİ SENDİKASI

“

1940-1946 arasında Köy Enstitülerinde 15.000 dönüm tarla tarıma elverişli hale getirilmiş ve üretim yapılmıştı. Aynı dönemde 750.000 yeni fidan dikilmişti. Oluşturulan bağların miktarı ise 1.200 dönümdü. Ayrıca 150 büyük inşaat, 60 işlik, 210 öğretmen evi, 20 uygulama okulu, 36 ambar ve depo, 48 ahır ve samanlık, 12 elektrik santrali, 16 su deposu, 12 tarım deposu, 3 balıkthane, 100 km. yol yapılmıştı. Sulama kanalları oluşturularak enstitü öğrencilerinin uygulamalı eğitim gördüğü çiftliklere sulama suyu öğrenciler tarafından getirilmişti.

”

KÖY ENSTİTÜLERİNİN KURULUŞUNUN 82. YILI

“

Köy Enstitüsü eğitim modeli;
yönetime katılma, sorgulama ve sorma bilincine,
eleştirel düşünme yeteneğine sahip,
dünyadaki gelişmeleri izleyip yorumlayabilen,
sorunlar karşısında çözüm yolları arayışında
hep akıllı ve bilimi kullanan
çağdaş insanları yetiştirme projesiydi.

”

EĞİTİM-İŞ EĞİTİM VE BİLİM İŞGÖRENLERİ SENDİKASI

“

Köy Enstitülerinde iş içinde, iş aracılığıyla, iş için eğitim anlayışı egemendi. Bu anlayış doğaya duyarlı, insana duyarlı, yaşamla bütünleşen, ders kitaplarını ezberleyen anlayıştan uzak, yaşamın içinden kaynaklanan bir eğitim anlayışının tanımıdır.

”

KÖY ENSTİTÜLERİNİN KURULUŞUNUN 82. YILI

“

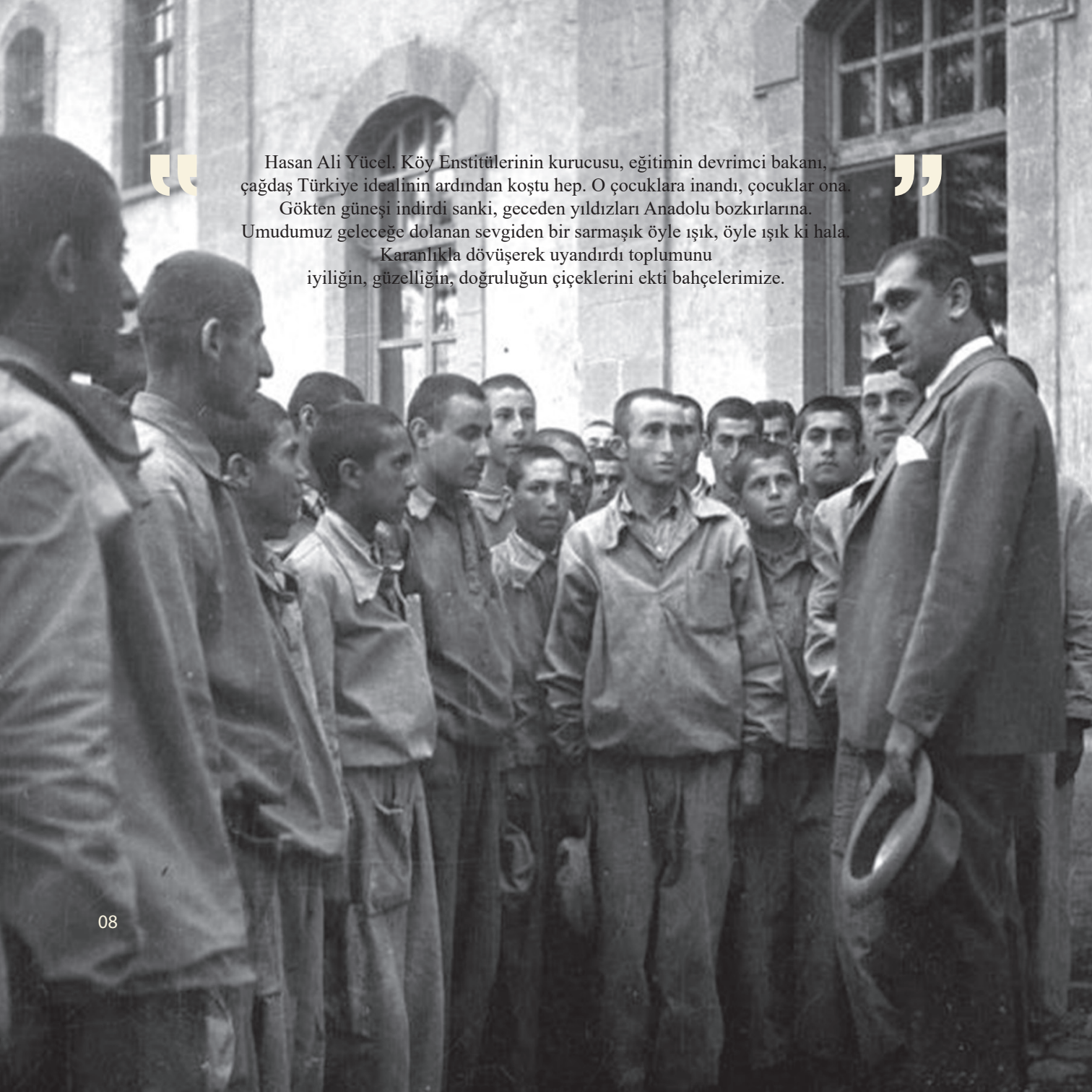
Köy Enstitülerinde verilen eğitim sonunda
yaşamı değiştiren, dönüştüren,
bunu yaparken de kendisi de değişen, insanca değerlerle bezenen,
insanca bir dünya yaratmaya kurgulayan yurttaşlar
yetiştirmeyi amaçlamış ve bunu da başarmıştır.

”

“

Hasan Ali Yücel, Köy Enstitülerinin kurucusu, eğitimin devrimci bakanı, çağdaş Türkiye idealinin ardından koştu hep. O çocuklara inandı, çocuklar ona. Gökten güneşi indirdi sanki, geceden yıldızları Anadolu bozkırlarına. Umudumuz geleceğe dolanan sevgiden bir sarmaşık öyle ılık, öyle ılık ki hala. Karanlıkla dövüşerek uyandırdı toplumunu iyiliğin, güzelliğin, doğruluğun çiçeklerini ekti bahçelerimize.

”

“

İşiniz bir umut yolculuğuydu sevgi ekerek özenle harflerin arasına.
Güzel Türkçe'nin masmavi bahçesinden, çocukları yaşam hevesinin arkasına düşürüp
mutluluğa yapılan yolculuk sürecektir daima.
Dürüstlüğün ve cesaretin hep konuşulacak, emeğin unutulmayacak asla.
Unutma, güneşten yontup sınıfa taşıdığın ışık
tüm insanlığı aydınlatacak ve aydınlanacak yurdumuzun her yeri.

”

EĞİTİM-İŞ EĞİTİM VE BİLİM İŞGÖRENLERİ SENDİKASI

“

Köy Enstitülerinde öğrenciler; Tarih, coğrafya, Türkçe, yurttaşlık bilgisi, fizik, kimya, matematik, tabiat ve okul sağlığı, el yazısı, resim-iş, beden eğitimi ve ulusal oyunlar, müzik, askerlik, kızlar için ev idaresi ve çocuk bakımı, öğretmenlik bilgisi, zirai işletmeler ekonomisi gibi dersler görüyorlardı.

”

KÖY ENSTİTÜLERİNİN KURULUŞUNUN 82. YILI

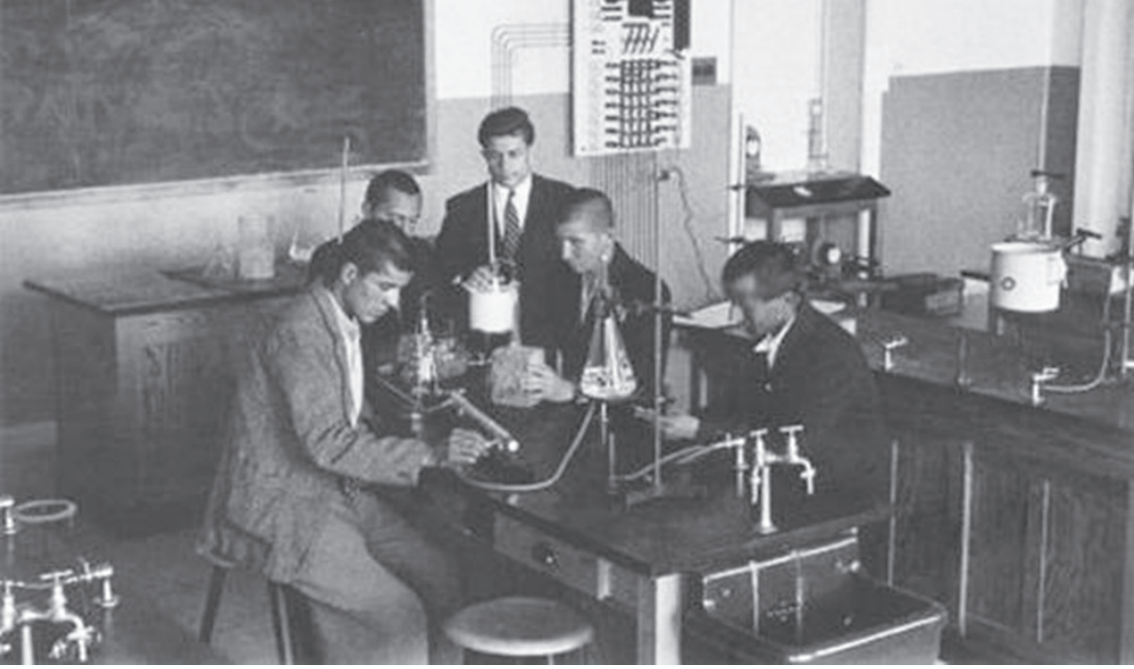

“

Bu derslere ilave olarak; bahçe ve tarla ziraatı, sanayi bitkileri ziraatı, zootekni, kümes hayvanları bilgisi, arıcılık ve ipek böcekçiliği, balıkçılık ve su ürünleri, ziraat sanatlarından oluşan ziraat derslerine de yer verilmiştir. Köyde ihtiyaç duyulabilecek meslekler için de köy demirciliği, köy dülgerliği, köy yapıcılığı, köy el sanatlarından oluşan teknik derslerinin programda yer aldığı görülmüştür.

”

EĞİTİM-İŞ EĞİTİM VE BİLİM İŞGÖRENLERİ SENDİKASI

“

Kurslarını tamamlayan eğitimciler kendi köylerine giderek, Köy Enstitülerinin ilk binalarını yapmışlardır. Görev tanımlarında, üç sene boyunca köy çocuklarının eğitimine destek olmak, köylüye modern tarım tekniklerini öğretmek, akşam okulları ile yetişkinlere okuma yazma, hesap ve yurttaşlık öğretmekle de yükümlü tutulmuşlardır.

”

KÖY ENSTİTÜLERİNİN KURULUŞUNUN 82. YILI

“

Bu plan çok da kolay olmayacaktır. Bunun iki nedeni vardır; eğitimci olarak konumlandırmak için okuryazar köy çocukları ve öğrenci bulmanın zor olmasıdır. Buna karşın Tonguç, askerliğini bitirmiş okuryazar gençlerden bir grup oluşturmuş ve bu grubu köylerde eğitimci olarak konumlandırabilmek amacıyla 1936 yılında Eskişehir'in Çifteler Çiftliği'nde 4 aylık bir kursa göndermiştir.

Bu kursu tamamlayan 84 eğitimci başarılı olmuş ve bu kursların sayısı giderek artmıştır.

”

“

İsmail Hakkı Tonguç, önce bir köy araştırması yaparak eski yapılan çalışmaları incelemiş, buna bağlı olarak 20 yıllık bir plan taslağı oluşturmuştur.

”

Bu plana göre 1954 yılına kadar, öğretmen, korucu, tarım teknisyeni ve sağlık hizmeti ulaşmayan köy kalmayacaktır.

“

Köy Enstitülerinin kurulduğu yerlere
biri meçhul öğretmen anıtı dikilmeli
ve her 17 Nisan'da saygı duruşunda bulunmalıyız.
Uğur Mumcu

”

EĞİTİM-İŞ EĞİTİM VE BİLİM İŞGÖRENLERİ SENDİKASI

“

Köy Enstitüleri, ilkel tarımdan modern üretime yönelme arayışlarının, çağdaş demokrasiye geçebilmek için özgür yurttaşlar yaratma projesinin adı, yüzyılların karanlığında kalan Anadolu köylüsüne insan olduğunun hatırlatılması, cumhuriyet yurttaşı yaratmanın projesiydi. Ortaçağı yaşayan Anadolu köylerinde uygarlık yaratmanın öyküsüydü.

”

KÖY ENSTİTÜLERİNİN KURULUŞUNUN 82. YILI

“

Köy Enstitüleri; Bize özgü, Türk insanının,
Türk eğitimcilerinin yaratıcılığının bir ürünüdür.
Yetiştirdiği öğretmen niteliği hala aşılamamıştır.

”

EĞİTİM-İŞ EĞİTİM VE BİLİM İŞGÖRENLERİ SENDİKASI

“

Köy Enstitüleri, Türk insanının eğitim yoluyla kulluktan yurttaşlığa geçiş arayışlarının önemli bir kilometre taşıdır. Tüm eğitim süreçlerinde demokratik tartışma süreçlerinin yaşandığı, özüksendığı cumhuriyet okullarının adıydı Köy Enstitüleri.

”

KÖY ENSTİTÜLERİNİN KURULUŞUNUN 82. YILI

“

Köy Enstitülerinde verilen eğitime baktığımızda, müfredatın kültür, tarım, teknik ders olmak üzere üçe ayrıldığını görürüz. Haftalık planda kültüre 22 saat diğer iki bölüme ise 11 saatlik süre ayrılmıştır. Ancak uygulama noktasında tarım ve teknik daha ağır basar hale gelmiştir. Müfredatın zengin olmasına karşın okula öğrenci toplamak özellikle de kız öğrenci toplamak oldukça zor olmuştur. Bunun yanı sıra öğrenciler aynı zamanda Köy Enstitülerinin binalarının bakım onarım çalışmalarında da yer almışlardır.

”

EĞİTİM-İŞ EĞİTİM VE BİLİM İŞGÖRENLERİ SENDİKASI

“

Kapatıldığı 1954 yılına kadar Köy Enstitülerinde
1.308 kadın ve 15.943 erkek,
toplam 17.251 köy öğretmeni yetiştirdi.

”

KÖY ENSTİTÜLERİNİN KURULUŞUNUN 82. YILI

“

Fakir Baykurt, Ümit Kaftancıoğlu, Talip Apaydın, Mahmut Makal, Mehmet Başaran, Pakize Türkoğlu, Hatun Birsen Başaran, Ali Dündar, Mehmet Uslu ve Dursun Akçam gibi önde gelen yazarlar ve düşünürler bu okullarda yetişmişlerdir.

”

HASAN ALİ YÜCEL

Hasan Âli Yücel (d. 17 Aralık 1897, İstanbul - ö. 26 Şubat 1961, İstanbul), Türk felsefe öğretmeni, eski millî eğitim bakanı, Köy Enstitüleri'nin kurucusu.

İstanbul Üniversitesi edebiyat fakültesi felsefe bölümünü bitirdi ve 19 Aralık 1922'de öğretmenliğe başladı. Türk Dil Kurumunun kurulmasıyla Hasan Âli Yücel etimoloji kolu başkanlığına getirildi. 1935 yılında İzmir milletvekili olarak meclise girdi ve art arda dört dönem milletvekilliği yaptı.

Üniversite reformu (Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi'nin kurulması, Yüksek Mühendis Okulu'nun İTÜ'ye dönüştürülmesi ve Ankara Tıp Fakültesi'nin kurulması), Köy Enstitüleri'nin kurulması, dünya klasiklerinin Türkçeye tercüme edilmesi ve ilk resmî ve telifli Türkçe ansiklopedi olan İnönü Ansiklopedisi'nin ön çalışmaları, hep onun başkanlığı döneminde gerçekleşmiştir.

Devlet Konservatuvarının kurulması , Türkiye'nin UNESCO'ya girişi onun çabaları sonucunda olmuştur. Dört yıllık çabaları sonucunda 25 Haziran 1946'da Üniversiteler Yasası çıkartılır. "Bu yasayla, yükseköğretim kurumlarının Bakanlıkla olan "sıkı bağı" önemli ölçüde gevşetilmiş, mevcut kuruluşlar yapısal bir bütünlüğe kavuşturulmuş, böylece üniversiteye organik bir karakter kazandırılmıştır. Bu yasanın getirdiği bir başka sonuç da, "dışarıdan gerilim" yerine "içeriden denetim"in getirilmiş olmasıdır. Ankara Üniversitesi de bu yasanın sonucu olarak kurulmuştur."

KÖY ENSTİTÜLERİNİN KURULUŞUNUN 82. YILI

İSMAİL HAKKI TONGUÇ

İsmail Hakkı Tonguç (d. 1893 - ö. 24 Haziran 1960), Türk eğitim bilimci, köy enstitülerinin mimarı ve dönemin İlköğretim Genel Müdürü.

Eğitim tarihimizde yoksul halk çocukları için “Eğitim Hakkı” kavramını özgün Köy Enstitüleri eğitim sistemiyle dağarcığımıza katan bir eğitim devrimcisidir.

Mustafa Necati döneminde Cumhuriyet Eğitim Devrimi arayışlarına katılır.

İsmail Hakkı Tonguç; Ders Araç Gereçleri ve Okul Müzesi Müdürlüğü, Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü kuruculuğu, İlköğretim Genel Müdürlüğü ve sırasıyla Köy Eğitim Kursu, Köy Öğretmen Okulu ve Köy Enstitüleri tasarımının kuramı ve uygulamalardaki büyük emeği ile eğitim tarihimizde onurlu yerini alır.

İsmail Hakkı Tonguç; düşün dünyamızdaki arayışlarda eşitlikçi, pozitif ayrımcı, demokratik, laik-bilimsel, üretici eğitim kavramlarının anımsattığı ilk isimdir. Bugün çağdaş öğrenme kuramlarının tüm izleri aydınlık Köy Enstitüleri deneyiminde görülebilmektedir.

Orta öğretimde ilk yatılı karma eğitimin, bireyi dönüştüren, özgürleştiren ve zenginleştiren sanat eğitiminin, çevre ve doğa duyarlıklı okul kavramının, eğitimin toplumu içten canlandıracak bir değişim, dönüşüm projesi olarak algılamının merkezinde temel bir referanstır.

Köy Enstitüleri Cumhuriyet Devriminin en somut eylemlerinden biridir. İsmail Hakkı Tonguç, bu eylemin ve eğitim serüvenimizin en aydınlık sayfası olarak parıldamaktadır hala.

KÖY ENSTİTÜLERİNİN KURULUŞUNUN 82. YILI

Hasan Ali Yücel ve
İsmail Hakkı Tonguç'a
Saygıyla

Eğitimiş

EĞİTİM VE BİLİM İŞGÖRENLERİ
SENDİKASI